

Peter Burke: Popular Culture in Early Modern Europe. London, Maurice Temple Smith Ltd. 1978. 365 s., ill. £ 9.50.

Forf., der er Lecturer i historie ved School of European Studies ved University of Sussex, har i sine tidligere arbejder hovedsageligt beskæftiget sig med renaissance. I den foreliggende bog opererer han tidsmæssigt med begrebet »early modern Europe«, der af ham afgrænses til de 300 år mellem 1500 og 1800. Indenfor denne periode er det hensigten at beskrive og tolke den folkelige kultur, men da begrebet kultur forekommer ham upræcist, giver han sin egen definition: »a system of shared meanings, attitudes and values, and the symbolic forms (performances, artifacts) in which they are expressed or embodied«. Geografisk ønsker han at dække »the whole of Europe, from Norway to Sicily, from Ireland to the Urals«, unægteligt et ambitiøst program, som han da også indskrænker ved at sige, at intet område kan blive studeret i detaljen eller i dybden. Den valgte fremgangsmåde er en generel behandling af tilbagevendende problemer, som forf. ønsker at anskue impressionistisk og sky kvantitative behandlinger. Behandlingen falder – som forf. udtrykker det – i ni samhørende essays: (1) The discovery of the people, (2) Unity and variety in popular culture, (3) An elusive quarry, (4) The transmission of popular culture, (5) Traditional forms, (6) Heroes, villains and fools, (7) The world of Carnival, (8) The triumph of Lent: the reform of popular culture og (9) Popular culture and social change.

At slutte ud fra noteapparat og anført litteratur er forf. bredt orienteret, men emnets vældige omfang efterlader selvfølgelig huller, som burde være fyldt ud. Geografisk er der måske ikke så meget at sige til, at han under indsamling og udarbejdelse har ment det at være tilstrækkeligt at besøge institutioner i Norge og Sverige for at dække Norden, men emnemæssigt kunne han både her og hjemme have hentet oplysninger om arbejder, der må siges at være væsentlige i denne sammenhæng. Til forskningsafsnittet, der i al sin korthed giver god besked, kunne han med fordel have anvendt Richard M. Dorsons to arbejder fra 1968: »The British Folklorists« og »Peasant Customs and Savage Myths« I-II. Og til drøftelsen af den »restauration« af folkelige fester o.l. (omtalt s. 20), som frembyder et vigtigt forskningsmæssigt felt og navnlig en faldgrube for den uinformerede, kunne der være fundet meget vigtigt materiale i det sidste tiårs drøftelser i tyske etnologiske tidsskrifter. Jeg skal begrænse mig til en henvisning til *Hans Moser: Der Folklorismus als Forschungsproblem der Volkskunde* (Hessische Blätter für Volkskunde 1964).

Der er ingen grund til at gå i enkeltheder, men et par områder bør fremhæves, hvor forf. kunne have hentet værdifuld belysning til nogle af sine emner. Når han i tredje afsnit nævner værdien af »an iconological approach to houses« som en indfaldsvej til behandling af den materielle kultur (som han iøvrigt ikke gør meget ud af), og et par sider længere fremme siger, at han ikke ville have turdet antyde, at historikere kunne analysere »houses of European peasants as systems of signs«, hvis ikke antropologen Pierre Bourdieu havde gjort det for berberhuse i det moderne Algier, så havde det unægteligt været frugtbarere for ham at have gjort sig bekendt med etnologen Gustav Ränks to veldokumenterede og højst interessante behandlinger af dette problem: »Das System der Raumeinteilung in den Behausungen der nordeurasischen Völker« I-II (Institut för Folklivsforskning, Stockholm) og »Die heilige Hinterecke im Hauskult der Völker Nordosteuropas und Nordasiens« (FF Communications Nr. 137, Helsinki), begge udkommet i 1949.

I Burkes vigtige afsnit om de folkelige fester og deres sociale funktion kommer han et par gange flygtigt ind på de socialgrupper, der er traditionsbærere, og den betydning som først og fremmest ungdomslagene har haft i denne forbindelse. Behandlingen af de folkelige fester og især fastelavnstidens er legio, og der er vel ikke noget at sige til, at han kun har et ganske lille udvalg af disse med i sin behandling. Men så er det nok vigtigt

at fastslå, at han i et enkelt værk af den lærde Aboprofessor K. Rob. V. Wikman kunne have hentet den mest gennemtrængende og bedst dokumenterede analyse af ungdomslagenes rolle i den folkelige kultur. Det nævnte værk: »Die Einleitung der Ehe. Eine vergleichende ethnosoziologische Untersuchung«, udkom i Åbo 1937 og er stadig væk et hovedværk indenfor dette område.

Efter at forf. har indkredset og eksemplifieret folkekulturen i værkets to første dele, behandles i sidstedelen forandringerne i den, hvor der opstilles to faser, den første 1500–1650, den anden 1650–1800, karakteriseret henholdsvis ved reformationens og modreformationens bestræbelser i den første fase og i den anden hvad han kalder »the reformation within the Reformation«, som den fandt udtryk bl. a. ved Jansenisme og Pietisme. En oversigt over de fænomener, man ønskede at reformere, ville – udover den folkelige form for religionsudøvelse – omfatte en liste af »formidable proportions«. Det er karakteristisk, at de eksempler der gives i høj grad er hentet fra den »litterære« (folkloristiske) side af tilværelsen: »actors, ballads, cards, chap-books, charivaris, charlatans, dancing« o.s.v., fordi det er dette materiale hele fremstillingen bygger på, mens tingssiden af folkekulturen næsten helt er forbigået.

Selv om der således kan findes svagheder og huller i behandlingen, er det en inspirerende bog. Godt at nogen tør vove forsøget med oversigter af denne slags. Tidligere har en amerikansk antropolog vovet pelsen (*Robert T. Anderson: Traditional Europe. A study in anthropology and history. (1971)*).

Holger Rasmussen

Antoni Mączak: Życie codzienne w podrózach po Europie w XVI i XVII wieku (Dagligt liv på rejser i Europa i 16. og 17. århundrede). Warszawa, PIW. 1978. 386 sider, 120 tavler, 2 kort. Pris: 100 zloty (\$ 8.35).

Professor Antoni Mączak i Warszawa, der vil være kendt som økonomisk historiker (se HT 76, s. 87 ff.) har med sin store bog om rejselev og rejsementalitet i 1500- og 1600-tallets Europa begivet sig ud på et nyt og på mange måder populært område. Med udgangspunkt i den også her i landet kendte rejsebeskrivelse fra 1590'erne af englænderen Fynes Moryson (til hvem bogen er dediceret) og med benyttelse af omkr. 125 rejsebeskrivelser skildres rejseindtryk fra den europæiske Kristenhed (dog med undtagelse af Skandinavien). Hovedvægten ligger på England, Nederlandene, Tyskland, Spanien og især Italien. Kapiteloverskrifterne giver et godt indtryk af indholdet: veje og trafik; kroer og gæstgiverier; rejseomkostninger; hygiejne; grænser; de rejsendes samfund; instruktioner og gode råd; farer undervejs (røvere m.v.); rejselektüre; lærdes indbyrdes besøg; kunst og kunstnere; katoliker, protestanter og relikvier; grænserne for det, man kan; turister, mål og vægt; store forventninger og daglige indtryk; resultater af rejsen.

Bogen er umådelig veloplagt, Mączaks egen glæde ved at rejse lyser igennem. Men også indenfor sin egen profession som økonomisk historiker har han udnyttet sit stof. Blandt andet har han undersøgt prisniveauet rundt omkring i Europa i slutningen af 1500-tallet efter Morysons oplysninger. Det dyreste område var ved Øvre Rhin mellem Basel og Frankfurt, dernæst kom Norditalien, Frankrig og Nederlandene. I Danmark og Skotland var niveauet kun på en tredjedel og i Polen kun på en tiendedel af Rhinlandets (s. 84–86). I øvrigt er det interessant, at antallet af rejsebeskrivelser kulminerer i det sidste tiår af 1500-tallet, hvad der netop med hensyn til prissammenligninger skulle muliggøre mere sikre slutninger – der dog gemmes til en anden lejlighed. Denne koncentration er også observeret for Østersøområdet og Danmark (jf. Harald Ilse, Udlændinges rejser i Dan-